

איגוד המתכננים בישראל
رابطة المخططين في اسرائيل
Israel Planners Association

מידעון (ניוזלטר) מספר 335: אוגוסט 2023

חדשות האיגוד

מתכננות ומתכננים יקרים.ות,

הקיץ בעיצומו אך אנו כבר נערכות להמשך שנת הפעילות:

אנו שמחות לבשר פתיחתו בקרוב של מחזור נוסף של **פרויקט המנטורינג**, במסגרתו מציע איגוד המתכננים לזוו, הדרכה והכוונה של בוגרים.ות צעירים.ות וסטודנטים.ות על ידי מתכננים ומתכננות וותיקים.ות. הפרויקט פועל מזה מספר שנים, כחלק מפעילויות האיגוד לקידום מקצועיות חברותיו וחבריו, והוא מיועד ולמתכננים.ות צעירים.ות בתחילת דרכם.ן המקצועית ולסטודנטים.ות לתואר שני בתכנון בשנת לימודיהם.ן האחרונה. בהמשך המידעון מופיע קול קורא. אנו פונות לכל מי שמתאים, מתאימה ומעוניינים לפנות אלינו להנחייה או להצטרפות לנבחרת המנטורים האיכותית של האיגוד.

אנו נערכים לערבי העיון ולסיורים בשנת תשפ"ד ובקרוב נפרסם קול קורא למי שמעוניינים ליזום ולהוביל ערבי עיון מקוונים וסיורי שטח מקצועיים.

ערב העיון המקוון שלנו שנערך ב- 27.7.23 בנושא **תכנון יישובים חדשים** זכה לעניין עצום, תודתנו למעל 100 המשתתפות והמשתתפים שנשארו איתנו עד שעת לילה מאוחרת. אנו מזמינים את כל מי שלא הצליח.ה להשתתף בארוע בחי לצפות ב**הקלטת הערב** בעמוד היוטיוב של האיגוד. בהמשך המידעון פרופ' מתכננת נורית אלפסי ופרופ' מתכנן אורן יפתחאל, שגם הנחה את הערב, מגיבים ומסכמים על הנושאים שעלו. הדברים שעלו במהלך הערב קיבלו הד גם בתקשורת, עם כתבה ב'**הארץ**' וכתבה ב'**כלכליסט**'.

אנו מזכירים שבמסגרת חידוש פניו של המידעון אנו משיקים פינה חדשה של מאמרי דעה, אז אם יש לכם.ן דעה תכנונית בוערת אתן.ם מוזמנים לשלוח אותה למייל igudm1@gmail.com מגוון פעילויות חשוב זה אפשרי רק בזכות החברים באיגוד, אם טרם הסדרת את חברותך ניתן להצטרף, כל הפרטים והרשמה בעמוד החברות **באתר האיגוד**.

שלכם,

רחל ותמי

ערב עיון מקוון #25

של איגוד המתכננים בישראל

ערב עיון #25 // רפלקס ההתיישבות - דיון תכנוני בהקמת יישובים חדשים

אחרית דברים

פרופ' מתכנן אורן יפתחאל | [להקלטת הערב](#)

מה צריכה להיות תגובת מקצוע התכנון לגל החדש של הקמת יישובים המקודם בשנים האחרונות במוסדות המדינה, בניגוד למדיניות התכנונית המאושרת?
'רפלקס ההתיישבות' היא כותרת מאמר שנכתב על-ידי לפני כמעט שלושים שנה, בו נטען שאחד הכלים אותו שולפת הממשלה ברגעי משבר, כמו ברפלקס מותנה, הוא עוד ועוד התיישבות יהודית בתוך מרחבים ערבים פלסטינים. בדרך כלל, ללא בדיקה מעמיקה, ללא סקרי היתכנותו, עם מינימום מחשבה תכנונית על המרחב החברתי והאתני שנוצר.

מאז כתיבת המאמר חל שינוי. תכניות משמעותיות כמו ישראל 2020, תמ"א/31, תמ"א/35 או תמ"א/1 שינו את הפרדיגמה התכנונית, והקמת יישובים חדשים כמעט הפסקה לחלוטין בתחומי הקו הירוק והואטה מאוד בשטחים הכבושים. מאז אמצע שנות התשעים מקצועות התכנון המרחבי בישראל הראו את כוחם בשינוי עמוק של התכנון הארצי, והכנסת ממדים מקצועיים ודמוקרטיים יותר אל תוך המעשה התכנוני.

מאז 2015 הגלגל מסתובב שוב, ורפלקס ההתיישבות חוזר לתפקד ובגדול. בשנים האחרונות הוקמו, הורחבו ותוכננו עשרות יישובים חדשים בעיקר בגדה המערבית, אך לא רק, אלא גם בתוך הקו הירוק. בגל החדש בולטים סוגים חדשים של התיישבות כמו חוות רועים או גרעינים תורניים – בעיקר בערי הפיתוח ובערים הנקראות 'מעורבות'. חלק מאותה מגמת התיישבות הוא גם התיקון האחרון לחוק ועדות הקבלה אשר מקל על

בניית 'הרחבות' ביישובים יהודים ברחבי הארץ, כלומר על המשך התיישבות פרברית באזור כפריים לשעבר, במה שאני מכנה 'פּרָבְרִים'.

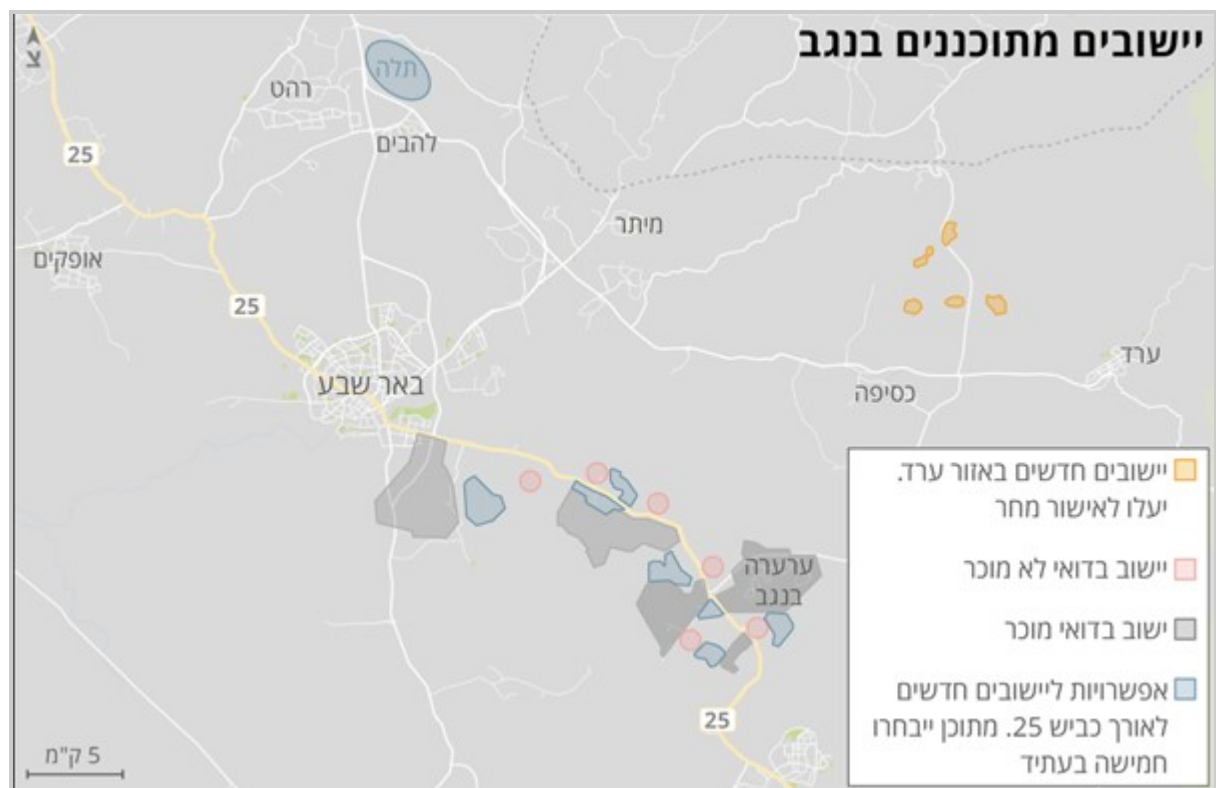
המחקר מעלה שקצב הקמת היישובים לנפש על ידי ממשלת ישראל הוא הגבוה בעולם, ללא אח ורע במדינות ה-OECD וגם במדינות הדרום והמזרח הגלובליים. גם רמת ההפרדה האתנית הכמעט מוחלטת בין יהודים וערבים לא קיימת באף מדינה דמוקרטית.

זהו תהליך הנגוע באפליה עמוקה, המבססת מצב של 'נפרד ולא שווה' במרחב. תהליך זה מוביל למשטר מרחבי של 'אפרטהייד זוחל' – בראש וראשונה בין יהודים לערבים, אבל גם בין מה שאנו מכנים 'מעמדות-אתניים' בתוך החברה היהודית.

תכנית החטיבה להתיישבות ומשרד השיכון והבינוי להקמת 18 יישובים חדשים, רובם מזרחית לבאר שבע, מקודמת בזמן שיישובי הנגב הרבים האחרים נאבקים על קיומם ופיתוחם, מתמודדים עם אלפי הריסות בתים בשנה ועשרות יישובים בדואים החיים על אדמות אבותיהם לא זכו להכרה וחלקם – כמו אום אל חיראן, אל-עראקיב וראס א-ג'ראבה מיועדים לפינוי.

בפאנל התבטאו ארבעה מומחים ושני מגיבים: פרופ' נורית אלפסי, שירה מור יוסף ממשרד השיכון והבינוי שלמנו אבו חמיד מנכ"ל המועצה האזורית נווה מדבר, טל אל-על, מ"מ מקום ראש עיריית באר שבע, שי קארפ, רמ"י מחוז דרום, אסף זנזורי, מהחברה להגנת הטבע.

לאחר הפאנל התקיים דיון רב משתתפים, בו עלתה הצעה קונקרטיה להקמת צוות מקצועי של אשר יפעל למען מדיניות תכנונית מיטיבה ודמוקרטית.

ערב עיון #25 // רפלקס ההתיישבות - דיון תכנוני בהקמת יישובים חדשים

שיח של קצוות

פרופ' מתכנתת נורית אלפסי

עשרים ושמונה. שלושים ושבעה. חמישה עשר בנגב, ועוד חמישה בצפון. בשיח על הקמת יישובים בפריפריה, כל מספר זוכה. יוזמות התכנון וההקמה, שמתנהלות כבר כמה שנים נכנסו בשנה האחרונה לקצב מזורז: רשות מקרקעי ישראל יוזמת הקמת עיר גדולה בנגב, נמשך תכנונם של יישובים חדשים סביב ערד ולאחרונה אישרה המועצה הארצית לתכנון ובנייה הקמה של חמישה יישובים לאורך כביש 25, ליד דימונה. גם בפריפריה הצפונית מתוכננים יישובים חדשים. ערב העיון של האיגוד שהתקיים ביום ה', 27.7.23, עסק בנושא ובנגזרותיו: במטרותיהן של היוזמות האלה ובהשלכות החברתיות, הכלכליות והסביבתיות של היישובים המתוכננים.

השיח על תכנון והקמת היישובים היה – ונשאר – **שיח של קצוות**: תמיכה גורפת או התנגדות מוחלטת, יצרית וגועשת. אין כאן סימטריה; ההתנגדות להקמת יישובים היא בגדר קונצנזוס בקרב אנשי מקצוע מהמגזר הציבורי והפרטי, ובוודאי מהאקדמיה. הידע מהארץ ומהעולם עקבי בהמחשת עוצמת הנזק שתהליך הפרוור גורם לערים. גם בישראל, ההגירה ליישובי לוויין אינה מגיעה ממרכז הארץ אלא בעיקר מהיישובים הוותיקים, מה שמעמיק את הסגרגציה וההיבדלות המרחבית. העלות האדירה של הקמת יישובים נופלת בחלקה על המתיישבים החדשים, אבל את מרביתה נושאים התקציבים הציבוריים, שנמנעים בשל כך מתשתיות ושירותים שכה חסרים ברבים מאזורי הפריפריה. גם הטיעון המוביל, הרצון להגדיל את אוכלוסיית הפריפריה, יכול להיות מושג בקלות רבה באמצעות המערכת היישובית הקיימת, שיש בה מלאי תכנוני גדול שאינו ממומש. מעל הכל מרחף המשבר הסביבתי חסר המוצא בתוכו אנו שקועים, שצריכת הקרקע והתפשטות הסביבה הבנויה היא הגורם העיקרי להיווצרותו.

כמוני, גם משתתפים אחרים בערב העיון טענו שמה שנראה כמו יוזמה חסרת היגיון מכל בחינה – חברתית, כלכלית וסביבתית – זוכה ללגיטימציה באמצעות **שני מסרים סמויים-למחצה**, שניהם בעייתיים וקשים לעיכול. הראשון הוא חוסר האמון המוחלט ביכולתם של יישובים כדימונה, ירוחם, קרית שמונה ומעלות להיות אטרקטיביים דיים לאוכלוסיות מהמעמד הבינוני. השני הוא הרצון לייצר אחיזה (יהודית) בקרקע ולדחוק את רגליהם של מיעוטים ערבים בנגב ובגליל. אולי בשל המסרים הללו והפרדוקס הלא פתור שהם יוצרים, הנוכחות (הוירטואלית) של מתכננות ומתכננים בערב העיון הייתה כה ערה. זו הזדמנות לברך על כך שציבור המתכננים הוא כה מעורב, דעתני וסקרן. המוטיבציה של רבים כל כך להשתתף בערבי העיון תמיד מרגשת אותי. הסקרנות והמעורבות הם קווי אופי מקצועיים מלבבים!

אורן יפתחאל הנחה את הערב והיה שותף לארגון שלו, במטרה לשמוע את מירב הדעות. מצד המתנגדים להקמה, הצטרפו אלי **סלמן אבו חמיד**, מנכ"ל המועצה האזורית רמת נגב, **וטל אל על**, סגן ראש עיריית באר שבע וראש הוועדה המקומית לתכנון ובנייה. **אסף זנזורי**, נציג החברה להגנת הטבע במועצה הארצית לתכנון ובנייה, הצטרף כמגיב. את צד התומכים ייצגו נציגי הממסד היוזם את ההקמה. **שירה מור יוסף**, מנהלת תחום תכנון במשרד הבינוי והשיכון השיבה לטענתי, כי הקמת היישובים כרוכה בהשקעה ממשלתית עצומה על חשבון שירותים ותשתיות, שעלויות הפיתוח מושתות על המתיישבים ולא על תקציב המדינה. בהצגה רהוטה וקולחת היא הסבירה כי יש פער בין התכנון, שהוא רחב ומקסימלי, לבין מהלכי ההקמה, שיתכן שיהיו חלקיים ולא יממשו את כל האתרים האפשריים. **שי קרפ**, מנהל מרחב דרום ברמ"י, סבור שפרוורים הם אמצעי לחיזוק הערים הסמוכות.

היה מעניין, זה בטוח. קיבלנו פרספקטיבה מקצועית ולמדנו להכיר את טיעוני הצד שכנגד. השאלה שנשארה פתוחה, מבחינתי, היא המידה בה הדיון אכן תרם לנו ידע חדש שיכול לשנות את כיוון המחשבה. אני יצאתי כמו שנכנסתי, נחושה להמשיך ולפעול על מנת למנוע הקמת יישובים פרווריים חדשים בנגב ובגליל. ואתם? ...

תכנית המנטורינג של איגוד המתכננים

כחלק מהפעילות לחיזוק מעמד המתכנן הקים האיגוד את **תכנית המנטורינג** שמשדכת בין מתכננים וות צעירים. ות למתכננים. ות וותיקות ומנוסים על מנת לתמוך במעבר המקצועי מעולם האקדמיה והתאוריה אל העולם המעשי והתעסוקתי. הליווי וההדרכה מאפשרים הצפה והעלאה של שאלות בנושאים שונים, בין אם ידע מקצועי גרידא, צורת עבודה ומציאת עבודה או עניינים עקרוניים ומהותיים בתחום התכנון.

תכנית כזו שואבת את המקורות שלה מהתכניות האוסטרלית והקנדית, תכניות שמאפשרות חידוד של תחום ההתמחות, טווח הפעולה, הקוד האתי, והמחויבות של המתכנן. ת לאינטרס הציבורי. תכניות אלו מהוות הזדמנות לפיתוח מקצועי דו-כיווני – עבור המתכננים הצעירים והמנוסים כאחד, בעיקר כפלטפורמה לדיונים מגוונים ומאירי עיניים מחוץ לשגרת היומיום.

לקראת שנת תשפ"ד, האיגוד פותח מחזור נוסף של **תכנית המנטורינג**. התכנית משדכת בין מנטור. ית למונחה על בסיס התאמה אישית. התכנית מציעה ליווי של מפגשים אישיים לאורך השנה בהיקף ובמועד שיתואמו בין המנטור. ית לבין המונחים. בקשות והמלצות מסקר שהועבר בשנה החולפת ייושמו, על-מנת לדייק את הליווי המקצועי הנדרש.

צעירים וצעירות*

אם אתם בשנת לימודים האחרונה או בתחילת דרככם המקצועית ומעוניינים להצטרף לתכנית, מוזמנים לפנות אלינו [במייל](#) שכותרתו: "תוכנית המנטורינג – מונחה" ולספר לנו קצת על מי אתם. ומדוע אתם מעוניינים להצטרף. השירות ניתן ללא תשלום עבור חברי וחברות איגוד המתכננים. עוד לא חברי איגוד? ניתן [להצטרף כאן](#).

* התכנית מיועדת לסטודנטים ובוגרי התכניות האוניברסיטאיות לתכנון המאושרות על ידי איגוד המתכננים: הטכניון, האוניברסיטה העברית, תל אביב, בן גוריון בר-אילן

מתכננים. ות וותיקים ומנוסים

אם אתם בעלי חמש שנות ניסיון לפחות ואתם. מ מעוניינים. ות להצטרף לנבחרת המנטורים האיכותית שלנו כדי לתרום ידע, להעשיר את המקצועיות ולבסס את הדור הבא של התכנון, מוזמנים לפנות אלינו [במייל](#) שכותרתו: "תוכנית המנטורינג – מנטור. ית" ולספר לנו קצת על מי אתם. ומדוע אתם מעוניינים להצטרף.

לחצו כאן כדי להגיע ללוח המשרות למתכננים ומתכננות וסטודנטים. יות לתכנון.
מחפשים מתכננים. ות? שלחו אלינו את פרטי המשרה: igudm1@gmail.com

קולות קוראים, כנסים ואירועים

כנס חלוצי הגגות השלישי יוצא לדרך! בשיתוף איגוד המתכננים בישראל

כנס חלוצי הגגות בירושלים הוא אירוע השיא השנתי עבור נשות המקצוע, האדריכלים, המתכננות, עובדי הרשויות המקומיות ופעילות סביבה המקדמים את הקמת "החזית החמישית" של הערים בישראל. בזמן של משבר אקלים וחוסר יציבות כללי – הגגות מאפשרים לנו להוסיף לערים את המרחבים המשלימים והחסרים לייצר מזון, אנרגיה, מרחבי מפגש ופנאי.

יום ג', 12 בספטמבר, 2023
אולם פוויליון, מרכז כלל, יפו 97 ירושלים

הרשמה מוקדמת במחיר מוזל עד 31 באוגוסט

לפרטים והרשמה

הוספה ליומן:

הכנס ה-14 לבנייה ותשתיות של איגוד המהנדסים

הכנס השנה יעמוד בסימן "מדינה צפופה – ערים צפופות" מתוך הבנה כי אוכלוסיית ישראל עתידה להכפיל את גודלה. תכנית הכנס תבחן את הצד ההנדסי של פתרונות הצפיפות ובין היתר פתרונות דיור, פתרונות תחבורה, שימוש בתת הקרקע, בשטחי הים, תיעוש הבניה, חדשנות בבניה, איכות החיים ועוד; כל זאת לצד עיסוק בליבת העשייה השוטפת, בפרויקטי הבינוי והתשתיות שהוקמו בישראל ובאתגרים שהתגלו ועוד נכונים לנו

ימים ד' ו-ה', 22 ו-23 בנובמבר, 2023
ביתן 2 אקספו תל אביב

רישום במחירים מיוחדים לחברי איגוד המתכננים
ראו קטגוריית: חברים בארגונים שותפים

לפרטים והרשמה

הוספה ליומן:

הכנס השנתי של המועצה הישראלית לבנייה ירוקה

איך מיישמים מדיניות בנייה ירוקה ופיתוח בר קיימא תוך שאיפה לאיפוס פחמני בתהליכי התכנון, הבנייה והפיתוח של מרחבי החיים שלנו? איך אתגרי האקלים והציפוף הגובר בישראל משפיעים ומעצימים את הצורך בבנייה ירוקה ובפיתוח עירוני בר קיימא? ואיך כל זה קשור לחשיבת מחזור חיים בתהליכי הפיתוח והבנייה של הערים שלנו?

בואו להיות הראשונים לשמוע לאן הולך המרחב העירוני הבנוי, להתחבר היום לסטנדרט המקצועי של המחר, להיפגש עם קובעי מדיניות ולהיות חלוצים בבנייה ובפיתוח מיטבי השואפים לאפס פליטות.

יום ב', 16 באוקטובר, 2023
ביתן 10, אקספו תל-אביב

הרשמה מוקדמת במחיר מוזל עד 31 באוגוסט

לפרטים והרשמה

סוציולוגיה של משבר משטרי

גליון מיוחד של סוציולוגיה ישראלית - כתב עת לחקר החברה בישראל

זהו גיליון חירום שנוצר במהירות הבזק במונחים אקדמיים (ארבעה וחצי חודשים), במטרה לתרום לשיח הציבורי מניפה של מבטים סוציולוגיים על המשבר, בזמן אמת. הגיליון מכיל 20 מאמרים מבוססי מחקר מאת 24 סוציולוגים וסוציולוגיות שהתגייסו למשימה, ומקיף מגוון רחב של נושאים ונקודות מבט: שסעים חברתיים, ניגודים מבניים, מאבק הגמוני, תנועת המחאה, חינוך, צבא, מגדר, כלכלה, פופוליזם, קולוניאליזם, פוסט-ליברליזם ועוד. ביחד ולחוד, המאמרים מספקים תמונה עדכנית ורב-ממדית על שורשיו של המשבר ועל כיווני ההתפתחות האפשריים שלו.

עורכות/ים:

פרופ' אדריאנה קמפ, ד"ר טליה שיף, ד"ר רמי קפלן
החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת תל אביב

לכתב העת

© איגוד המתכננים בישראל | צרו איתנו קשר: igudm1@gmail.com